

man kunde fritage de ordinære Dommere fra en hel Del af deres daglige Hverv, de Sager, der ere for ubetydelige og smaa, til at sætte Domsmagten i Bevægelse. Men det, om en Ting er for lille og ubetydelig, kan ikke andre dømme om, end netop den, der har den vedkommende Sag. Se, saadanne Ting som, hvor en Sælgekone paa Kjøbenhavns Gader maa holde, og hvor hun ikke maa holde, og hvor længe hun maa holde stille for at sælge sin Fisk eller Frugt, kan synes Dem og mig temmelig ubetydelige; men det er maaske denne gamle Kones hele Livseksistens, det drejer sig om, og jeg for mit Vedkommende vil nødig, ja, jeg kan godt sige, jeg vil under ingen Omstændigheder, være med til at afskære noget Medlem af Samfundet Ret til paa bedste Maade og under de mest betryggende Kauteler at faa prøvet den Ret, som vedkommende mener at have eller mener er krænket. Ikke desto mindre vil jeg sige, at Tanken om Fredsdommere eller kommunale Dommere, som vi her maatte kalde dem, alligevel har noget tiltalende for mig. De ærede nuværende og forhenværende Sogneraadformænd, som maatte have Sæde her i Tinget, og det er jo et betydeligt Antal, vide jo, at der er ikke saa lidt at bestille for dem, at deres Forretninger ikke blive særlig højt betalte; det er ikke noget lønnende Hverv at være Sogneraadformand, og det er heller ingen Sinecure. Jeg mener derfor, at vi ikke kunde lægge dette Hverv hen til disse Mænd, som ellers ere de kyndigste i kommunale Anliggender, men vi vilde blive nødte til i hver Kommune at have en dertil egnet Mand. Hvorvidt Hvervet skulde være lønnet eller ikke, er der i Øjeblikket ikke Anledning til at udtale sig om. I Øjeblikket tænker jeg mig mest stemt for saa vidt mulig at gennemføre den gamle Sætning: Arbejderen er sin Løn værd. Dette at vedblive at paalægge Borgerne Byrder i Kommunen, den ene Byrde efter den anden, og derigennem maaske give dem mere at bestille, end de kunne overkomme, og efter den gamle Sætning, at det offentlige gaar foran det private, bringe dem fra at være Kommunens første Mand til at være den sidste, er en forkert Vej at gaa. Vi ere allerede langt inde paa at lægge strenge Byrder paa private Folk. Der er imidlertid intet i Vejen for ogsaa hos os at skabe en kommunal Institution, Kommunedommere, som kunne dømme i alt, hvad vi her kalde offentlige Politiforsøelser, og vel ogsaa paakende smaa Gældssager, og en Ting

som det, om en Gød eller Gedebuk græsser for langt ind paa Nabomarken, kort sagt alle den Slags Ting, som forekomme almindeligt i Livet ude paa Landet. Men for at kunne gaa med til en saadan Ordning maatte jeg da kræve, at den Afgørelse, vedkommende Kommunalraad træffer, dog ikke bliver afgørende. Der skulde være, hvad man kalder fakultativ Adgang til at bringe Sagen for en Kommunedommer, saa at de private, der have en Strid, hvis det er en civil Trætte, skulde have Lov til straks at gaa til Distriktets juridiske Dommer, og selv om de gaa til Kommunedommeren, skulde de dog have en ikke alt for svær Adgang til — man kalde det ved Appel eller kalde det ved en ny Sag — at bringe Sagen for det juridiske Forum. Thi, som det blev bemærket af den højtærede Justitsminister, dette at være tilfreds med Afgørelsen gælder i alt Fald kun den ene Part, og da der i enhver Sag i Reglen er lige saa mange indklagede som Klagere, kan man, ligesom man skaber Glæde paa den ene Side, skabe Sorg paa den anden, naar der ikke er Adgang til at Sagen kan blive godt, grundigt, og jeg kan tilføje juridisk prøvet ved en juridisk Dommer.

Fra Grundlovens § 71 vil jeg gaa over til dens § 74, som siger: „Offentlighed og Mundtlighed skal saa snart og saa vidt som muligt gennemføres ved hele Retsplejen. I Misgerningssager og i Sager, der rejse sig af politiske Lovovertrædelser, skulle Nævninger indføres.“ Jeg skal tillade mig at henlede Opmærksomheden paa de enkelte Sider af denne Grundlovsparagraf. Hvad først angaar Offentligheden, siger Grundloven altsaa, at Offentlighed skal indføres saa snart og saa vidt som muligt. Om dette, at den skal indføres saa snart som muligt, kan jeg ikke sige andet, end at Offentligheden har taget sig ikke saa lidt god Tid i de forløbne 52 Aar, men naar vi nu skulle til at gennemføre Offentligheden, saa er det ikke af Vejen, da det ikke har kunnet ske saa snart som muligt, at vi dog opfyldte det andet Paalæg og gøre det saa vidt som muligt. Jeg har i denne Henseende ingen Bemærkning at gøre, for saa vidt angaar Civilprocessen, men med Hensyn til Kriminalprocessen maa jeg sige, at der efter min Mening ikke sker Offentligheden Fyldst, saa vidt, som det er muligt i det foreliggende Proceslovforslag. Jeg sigter her til Forundersøgelsen. Inden jeg taler om den, maa jeg genkalde i Erindringen, at en kriminel Sag begynder med Efterforskning. Der er for